Föstudaginn 11. mars 1988.

Nr. 226/1987. **Leasing Partners International**
(Skarphéðinn Þórisson hrl.)
gegn
þrotabúi Hafskips
(Gestur Jónsson hrl.)

Gjaldþrotaskipti. Sértökuréttur. Vátrygging.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Thoroddsen, Guðmundur Jónsson, Guðrún Erlendsdóttir, Hrafn Bragason og Þór Vilhjálmsson.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 13. júlí 1987 að fengnu áfrýjunarleyfi þann 1. s.m., samkvæmt heimild í 2. mgr. 20. gr. og b-lið 2. tl. 21. gr. laga nr. 75/1973. Hann krefst þess aðallega, að viðurkennd verði krafa hans á hendur stefnda til greiðslu á 28.304,00 bandaríkjadölum utan skuldaraðar, auk 13,5% ársvaxta frá 1. júní 1985 til 21. júlí s.á., 13% ársvaxta frá þeim degi til 11. apríl 1986, 12,5% ársvaxta frá þeim degi til 21. maí s.á., en 12% ársvaxta frá þeim degi til greiðsludags. Til vara krefst hann þess, að viðurkennd verði krafa hans utan skuldaraðar á hendur stefnda til greiðslu sömu höfuðstólsfjárhæðar með áföllnum vöxtum þann 6. desember 1985, eða samtals 30.225,84 bandaríkjadala. Í báðum tilvikum er krafist málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Eins og greint er frá í hinum áfrýjaða dómi, þá hafði Hafskip hf. á leigu frá áfrýjanda frystigám þann, sem eyðilagðist hinn 20. mars 1985. Samkvæmt leigusamningi aðiljanna undirrituðum 12. nóvember og 27. desember 1984, bar leigutaka skv. kafla C2 að tryggja hina leigðu gáma og tekið er fram að greiðsla vátryggingarandvirðis skuli renna beint til leigusala, eiganda gámanna. Geta átti þessa sérstaklega í ákvæðum tryggingaskilmálanna. Þetta vanefndi leigutaki. Eftir upphaf skipta krafðist stefndi bóta fyrir gáminn frá Reykvískri endurtryggingu hf., sem Hafskip hf. hafði keypt trygg-

ingu hjá og talið að tekin væri vegna eigin hagsmuna. Vátryggingarfjárhæðin var greidd stefnda hinn 26. ágúst 1986, þótt áfrýjandi gerði einnig kröfu til hennar.

Þegar úr því er skorið, hvort áfrýjandi eigi rétt á að fá greiðsluna utan skuldaraðar, er þess fyrst að gæta, að hann hefði getað fengið frystigáminn úr vörslum stefnda, ef hann hefði ekki eyðilagst, sbr. 69. gr. gjaldþrotalaga nr. 6/1978. Bæturnar fyrir gáminn voru viðbót við sjóð stefnda og fólu í sér auðgun búsins á þann hátt, að þær komu ekki í stað annarrar eignar þess heldur í stað eignar áfrýjanda. Ekkert var því til fyrirstöðu, að bótunum væri haldið sérgreindum frá sjóði stefnda, hvort sem svo var gert eða ekki. Ber þess vegna að telja fé eign áfrýjanda í skilningi 69. gr. laga nr. 6/1978 og taka til greina þá kröfu hans, að það sé greitt honum utan skuldaraðar.

Eins og málið liggur fyrir Hæstarétti, er rétt að dæma vexti utan skuldaraðar frá þeim degi, sem stefndi veitti fénu viðtöku, eins og nánar verður kveðið á um í dómsorði.

Rétt þykir, að stefndi greiði áfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, sem þykir hæfilega ákveðinn samtals 200.000,00 krónur.

Dómsorð:

Viðurkennd er utan skuldaraðar krafa áfrýjanda, Leasing Partners International, á hendur stefndu, þrotabúi Hafskips hf., um greiðslu á 28.304,00 bandaríkjadölum með ársvöxtum sem hér segir: 12% frá 26. ágúst 1986 til 21. nóvember s.á., 11,5% frá þeim degi til 11. desember s.á., 11% frá þeim degi til 11. apríl 1987, 10,75% frá þeim degi til 1. maí 1987, en síðan 12% til greiðsludags.

Stefndi greiði áfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals 200.000,00 krónur.

Úrskurður skiptaréttar Reykjavíkur 13. mars 1987.

I.

Mál þetta var tekið til úrskurðar að loknum munnlegum málflutningi þann 27. febrúar 1987.

Sóknaraðili, Sigurður Sigurjónsson héraðsdómslögmaður fyrir hönd Leasing Partners International, Englandi, krefst þess aðallega að viðurkennd verði krafa hans utan skuldaraðar á hendur varnaraðila til greiðslu á 28.304,00 bandaríkjadölum (USD), auk 13,5% ársvaxta frá 1. júní 1985 til 21. júlí 1985, 13% ársvaxta frá þeim degi til 11. apríl 1986, 12,5% ársvaxta frá þeim degi til 21. maí 1986, en 12% ársvaxta frá þeim degi til greiðsludags, „allt skv. vaxtaákvörðun Seðlabanka Íslands af gjaldeyrisreikningum í US $", eins og segir í greinargerð sóknaraðila. Til vara krefst sóknaraðili þess að viðurkennd verði krafa hans utan skuldaraðar á hendur varnaraðila til greiðslu sömu höfuðstólsfjárhæðar með áföllnum vöxtum þann 6. desember 1985, eða samtals USD 30.225,84. Í báðum tilvikum krefst sóknaraðili málskostnaðar úr hendi varnaraðila samkvæmt gjaldskrá LMFÍ.

Varnaraðili, þrotabú Hafskips hf., krefst þess að hafnað verði kröfum sóknaraðila um greiðslu framangreindrar fjárkröfu utan skuldaraðar, enda hafi varnaraðili viðurkennt kröfuna sem almenna kröfu á hendur sér að fjárhæð USD 30.225,84. Til vara krefst varnaraðili þess að kröfum sóknaraðila verði hrundið að því leyti að krafa hans um áfallna vexti eftir 6. desember 1985 verði talin hafa stöðu í skuldaröð samkvæmt 1. tl. 86. gr. laga nr. 3/1878. Þá krefst varnaraðili þess að sóknaraðila verði gert að greiða sér málskostnað eftir gjaldskrá LMFÍ.

Af hálfu varnaraðila hefur ennfremur verið lýst yfir að við úthlutun greiðslu upp í viðurkennda kröfu sóknaraðila muni hann umreikna kröfufjárhæðina til innlends gjaldmiðils miðað við skráð gengi bandaríkjadals þann 20. júní 1986. Þessu viðhorfi varnaraðila hefur sóknaraðili mótmælt.

II.

Samkvæmt greinargerðum aðilja og framlögðum gögnum er aðdragandi að máli þessu sá, að með samningi við sóknaraðila þessa máls, undirrituðum 12. nóvember og 27. desember 1984, tók Hafskip hf., Hafnarhúsinu við Tryggvagötu, Reykjavík, á leigu frá 20 kæligáma til 5 ára (sic). Samkvæmt skilmálum þessa samnings bar leigutakanum að annast viðhald umræddra vörugáma og ábyrgðist gagnvart leigusala allt tjón, sem á gámum þessum yrði á leigutímanum. Kveðið var á um það ef einhver vörugámanna færist eða skemmdist með þeim hætti, að viðgerð svaraði ekki kostnaði, bæri leigutaka að greiða leigusala andvirði hans, sem ákveðið var í samningnum að næmi USD 29.000,00, að frádregnum mánaðarlegum afskriftum frá upphafstíma leigumálans, sem svöruðu til 0,4% hins umsamda andvirðis. Leigutakinn skuldbatt sig með samningnum til að vátryggja hina leigðu vörugáma, og eru skilmálar hans um það efni svohljóðandi:

„Lessee shall maintain the following minimum amounts of insurance issued by insurers approved by Lessor at Lessee's cost and expense. Applicable policies are to be endorsed with a loss payable clause in favour of Lessor as it pertains to Lessor's property:

1. All Risks Physical Damage Insurance in accordance with the Institute Container Clauses — Time All risks or similar cover ...".

Vátryggingarverð umræddra vörugáma skyldi vera hið sama og fyrrnefnt umsamið andvirði hvers þeirra, eða USD 29.000,00 að frádregnum áðurgreindum mánaðarlegum afskriftum, en eigin áhætta mátti ekki nema hærri fjárhæð en USD 400,00 fyrir hvern vörugám.

Hafskip hf. tók ekki sérstaka vátryggingu í tilefni af gerð umræddrs leigusamnings. Hins vegar var gildandi á þeim tíma, sem hér skiptir máli, vátryggingarsamningur milli Hafskips hf. og Reykvíkrar endurtryggingar hf., sem tók til allra vörugáma í umráðum félagsins, jafnt eigin gáma þess sem leigðra. Um skilmála þessa samnings liggur fyrir í málinu vátryggingarstaðfesting Reykvíkrar endurtryggingar hf. sem dagsett er 5. júlí 1984 og er hún svohljóðandi:

„We are pleased to inform you that we have effected the following insurances for your account:

ASSURED: Hafskip Ltd.

PERIOD: 12 months at 12th June 1984.

TO COVER: The assureds fleet of containers as per schedule, all risk as per Institute Container Clause incl. Institute War and strikes Clause container.

LIMIT: As per schedule, but max. any one vessel USD 1.000.000.- max any one location USD 2.000.000.-

DEDUCTIBLE: USD 10.000.- any one loss and/or any one accident or series of accidents arising out of the same event. In the case of ITEL leased units the deductible is USD 5.000.- per event.

PREMIUM: 0,45% of the declared value.

INFORM: ITEL is named as an additional insured in respect of their interest in containers, which they lease to Hafskip, under two separate agreements. The no. of units on hire will reflect in the monthly report system by Hafskip Ltd."

Í framlögðu yfirliti Hafskips hf. til Reykvíkrar endurtryggingar hf. um þá vörugáma sem framangreindri vátryggingu var ætlað að taka til og dagsett er 1. apríl 1985 eru taldir 20 40 feta kæligámar í eigu sóknaraðila, samtals að andvirði USD 440.000,00.

Þann 20. mars 1985 varð árekstur úti fyrir ströndum Sambandslýðveldisins Þýskalands milli leiguskips á vegum Hafskips hf., m/s „Charlotta", og skipsins m/s „Tebostar". Samkvæmt fyrirliggjandi gögnum var óum-

deilt að eigendur og vátryggjendur m/s „Tebostar" hafi borið óskerta bótaábyrgð á því tjóni er af árekstrinum hlaust. Um borð í m/s „Charlotta" var einn þeirra vörugáma, sem Hafskip hf. hafði á leigu frá sóknaraðila, auðkenndur „LPIU 580161-6", sem skemmdist og var metinn óviðgerðarhæfur.

Með reikningi dagsettum 28. maí 1985 krafði sóknaraðili Hafskip hf. um greiðslu vegna altjóns á áðurnefndum vörugámi að fjárhæð USD 28.304,00. Kemur fram í reikningnum að við ákvörðun fjárhæðar þessarar hafi verið reiknaðar umsamdar mánaðarlegar afskriftir af andvirði hins leigða gáms fyrir tímabilið frá 14. desember 1984 til og með 13. júní 1985. Er og tekið fram að greiðslu megi inna af hendi með innborgun á tiltekinn bankareikning.

Í bréfi Hafskips hf. til Reykvískrar endurtryggingar hf., dagsettu 15. ágúst 1985, var greint frá altjóni á 12 vörugámum er varð við umræddan árekstur og tiltekið verðgildi hvers þeirra. Er þar meðal annars talinn áðurnefndur vörugámur í eigu sóknaraðila. Í bréfinu er tekið fram að kröfum hafi þegar verið beint að eiganda m/s „Tebostar" í þágu eigenda viðkomandi vörugáma og hafi þeim jafnframt verið lýst fyrir nafngreindum niðurjöfnunarmanni. Segir í niðurlagi bréfsins að óskað sé eftir að vátryggjandinn geri nauðsynlegar ráðstafanir til þess að ráða máli þessu til lykta.

Í málinu liggja fyrir ljósrit tveggja símskeyta sóknaraðila til Reykvískrar endurtryggingar hf., dagsettra 20. ágúst og 26. september 1985, þar sem óskað er upplýsinga og viðræðna um uppgjör bóta vegna fyrrnefnds vörugáms. Verður ekki séð af fyrirliggjandi gögnum að orðsendingum þessum hafi verið svarað.

Hafskipi hf. var veitt heimild til greiðslustöðvunar með úrskurði skiptaréttar Reykjavíkur uppkveðnum 18. nóvember 1985. Samkvæmt beiðni stjórnar félagsins var bú þess síðan tekið til gjaldþrotaskipta með úrskurði uppkveðnum 6. desember 1985. Sama dag voru ráðnir þrír bústjórar til bráðabirgða að búinu, lögmennirnir Gestur Jónsson, Jóhann H. Níelsson og Viðar Már Matthíasson. Innköllun til skuldheimtumanna var gefin út þann 27. desember 1985, og birtist hún fyrra sinni í Lögbirtingablaði sem út kom 15. janúar 1986. Var kröfulýsingarfrestur ákveðinn 4 mánuðir samkvæmt heimild í 3. mgr. 19. gr. laga nr. 6/1978, sbr. 1. gr. laga nr. 98/1985, og lauk honum því þann 15. maí 1986.

Er hér var komið sögu hafði Reykvísk endurtrygging hf. ekki enn innt af hendi vátryggingarbætur vegna þess tjóns, er varð á vörugámum við umræddan árekstur. Liggja fyrir í málinu samrit bréfa lögmanns sóknaraðila til vátryggjandans frá því í desember 1985 og janúar 1986, þar sem krafist er greiðslu kröfufjárhæðar þessa máls. Svör af hendi vátryggjandans við tilmælum þessum hafa ekki verið lögð fram, en ljóst er af efni fyrrgreindra

bréfa sóknaraðila að fram hafi komið vafi hjá vátryggjandanum um það hverjum bæri með réttu að fá greiðslu umræddra bóta.

Með bréfi sem barst skiptaráðandanum í Reykjavík þann 15. maí 1986 lýsti sóknaraðili kröfu á hendur varnaraðila um greiðslu á USD 28.304,00 utan skuldaraðar, „ásamt hæstu lögleyfðu vöxtum frá 1. júní 1985 til greiðsludags auk innheimtu- og/eða málskostnaðar skv. gjaldskrá LMFÍ". Með bréfi dagsettu 6. júní 1986 tilkynntu bústjórar lögmanni sóknaraðila um afstöðu þeirra til viðurkenningar þessarar kröfu, en þar kemur fram að þeir telji að viðurkenna eigi kröfuna sem almenna kröfu að fjárhæð USD 28.304,00, en vaxtakröfu var hafnað sem vanreifaðri. Þá kemur fram í tilkynningu þessari að bústjórar telji kröfu um vexti eftir upphafsdag skipta, 6. desember 1985, og kröfu um lögmannskostnað til eftirstæðra krafna samkvæmt 1. tl. 86. gr. laga nr. 3/1878. Þá var og getið um þá afstöðu bústjóra að umreikna ætti kröfur í erlendum gjaldmiðlum til íslenskra króna á skráðu gengi 20. júní 1986.

Í skrá um lýstar kröfur, sem bústjórar til bráðabirgða gerðu í samræmi við 1. tl. 108. gr. laga nr. 6/1978 og dagsett var 11. júní 1986, er afstöðu þeirra til viðurkenningar kröfu sóknaraðila lýst með sama hætti og greinir hér á undan. Á skiptafundi sem haldinn var í búinu þann 20. júní 1986, meðal annars til umfjöllunar um kröfuskrá, var þessari afstöðu bústjóra mótmælt af hálfu sóknaraðila. Samkvæmt 2. tl. 110. gr. áðurnefndra laga var fjallað á ný um kröfu sóknaraðila á skiptafundum sem haldnir voru 25. september og 24. október 1986. Kom þar fram af hálfu skiptastjóra í þrotabúinu, sem kjörnir voru á skiptafundi 20. júní 1986 og eru hinir sömu og áður gegndu hlutverki bústjóra til bráðabirgða, að þeir héldu fast við upphaflega afstöðu til viðurkenningar kröfunnar sem ekki var unað við af hálfu sóknaraðila. Var því ákveðinn rekstur þessa máls til úrlausnar um ágreiningsefnið og var það þingfest þann 20. nóvember 1986.

Þann 26. ágúst 1986 greiddi Reykvísk endurtrygging hf. varnaraðila bætur að fjárhæð USD 66.947,40 vegna skemmda, sem urðu á vörugámum við árekstur m/s „Charlotta" og m/s „Tebostar", og er óumdeilt að í þeirri fjárhæð hafi verið innifaldar bætur vegna skemmda á umræddum gámi í eigu sóknaraðila.

Við munnlegan flutning málsins þann 27. febrúar 1987 kom fram útreikningur vaxta af kröfu sóknaraðila fyrir tímabilið frá 1. júní til 6. desember 1985, sem hann kvað vera að fjárhæð USD 1.921,84. Var því lýst yfir af hálfu varnaraðila að með þessu hafi verið bætt úr þeirri vanreifun vaxtakröfu sem bústjórar töldu fyrir hendi í upphaflegri afstöðu til kröfu sóknaraðila, og gæti varnaraðili því viðurkennt kröfu sóknaraðila sem almenna kröfu á hendur sér að fjárhæð USD 30.225,84.

III.

Af hálfu sóknaraðila eru kröfur í máli þessu byggðar á því að kveðið sé á um það í leigusamningi hans við Hafskip hf. að félagið beri fulla ábyrgð á skemmdum á hinu leigða og skuldbindi sig til að vátryggja það til hagsbóta fyrir hann. Telur sóknaraðili þá vátryggingu sem Hafskip hf. tók hjá Reykvískri endurtryggingu hf. hafa verið tekna til að efna þessa samningsbundnu skyldu. Bendir sóknaraðili ennfremur á það að í reynd hefði greiðsla skaðabóta vegna umræddS tjóns einungis átt að vera uppgjörsatriði milli hans og vátryggjanda m/s „Tebostar", eftir atvikum með milligöngu Reykvískrar endurtryggingar hf. Af þeim sökum hafi varnaraðili ekki átt neitt tilkall til skaðabóta eða vátryggingarbóta, heldur hafi vátryggjandanum borið að greiða sóknaraðila bæturnar. Þar sem vátryggingarféð hafi hins vegar ranglega verið greitt varnaraðila telur sóknaraðili sig eiga tilkall til þess utan skuldaraðar í skjóli 69. gr. laga nr. 6/1978.

Sóknaraðili rökstyður nánar rétt sinn til umræddra vátryggingarbóta á þann veg að starfsmenn Hafskips hf. hafi í alla staði komið fram með þeim hætti að ljóst megi vera að þeir hafi talið vátrygginguna tekna til hagsbóta fyrir sóknaraðila, og hafi þeir gefið þetta berlega til kynna í samskiptum við sóknaraðila, Reykvíska endurtryggingu hf. og þá, sem hafi komið fram af hálfu eiganda og vátryggjanda m/s „Tebostar". Vátryggingarskilmálar hafi og verið með þeim hætti að skýra verði þá á þann veg að trygging hafi verið tekin til hagsbóta fyrir þriðja mann. Breyti hér engu þótt þar segi að Hafskip hf. teljist „assured", enda verði að taka tillit til þess að félagið hafði ekki sjálft hagsmuni af slíkri vátryggingu. Vátryggjandanum hafi og verið kunnugt um réttarsamband Hafskips hf. við sóknaraðila, þar sem tekið hafi verið fram í sérstökum skrám félagsins til vátryggjandans að hinir vátryggðu gámar væru að hluta í eigu sóknaraðila, og hafi félagið alltaf krafist bóta vegna umræddS tjóns fyrir eigendur þeirra. Telur sóknaraðili því sýnt að vátryggingin hafi ekki verið tekin til hagsbóta fyrir Hafskip hf. Verði því eftir reglu 54. gr. laga nr. 20/1954 að telja vátrygginguna hafa verið tekna til hagsbóta fyrir eiganda hins vátryggða, enda teljist rétt að beita þeirri reglu ef vafi leikur á um það hverjum vátrygging hafi verið tekin til hagsbóta.

Sóknaraðili hefur ennfremur bent á að ekki geti fengið staðist að varnaraðili eigi tilkall til vátryggingarbóta, þar sem ekkert hafi komið fram sem leiði í ljós að hann hafi orðið fyrir tjóni vegna vátryggingaratburðarins. Sóknaraðili hafi einn orðið fyrir tjóni af þessum sökum, og telur hann andstætt meginreglum vátryggingarréttar að varnaraðili eigi að hljóta auðgun með viðtöku bótafjárins á kostnað hans. Sóknaraðili hefur og bent á að sá dráttur sem varð á greiðslu úr hendi Reykvískrar endurtryggingar hf. geti ekki veitt varnaraðila betri rétt en hann hefði notið ef bætur hefðu

verið greiddar Hafskipi hf. fyrir töku bús félagsins til gjaldþrotaskipta. Telur sóknaraðili ótvírætt að félagið hefði greitt honum bótaféð ef það hefði fengist fyrir upphaf skipta, enda hafi starfsmenn þess litið svo á að hann hafi einn átt rétt til bótafjárins.

Sóknaraðili hefur mótmælt því sérstaklega að fjárhæð kröfu hans verði umreiknuð til innlends gjaldmiðils miðað við skráð gengi þann 20. júní 1986 og honum ákvörðuð greiðsla samkvæmt því. Fjárins sé krafist í skjóli eignarréttar og hafi það aldrei átt að renna til varnaraðila, sem sóknaraðili telur leiða til þess að þetta atriði geti ekki verið háð ákvörðun skiptastjóra í þrotabúinu. Jafnvel þótt ekki yrði á þetta fallist telur sóknaraðili að viðhorf varnaraðila um umreikning þennan fái ekki staðist samkvæmt 3. tl. 31. gr. laga nr. 6/1978, þar sem ekki hafi verið fullnægt því skilyrði nefnds ákvæðis þann 20. júní 1986 að sóknaraðila hafi borist vitneskja um að hann ætti greiðslu í vændum frá varnaraðila. Kröfu sína um greiðslu vaxta eftir upphafsdag skipta hefur sóknaraðili stutt með vísan til þess að um eignarréttarlega kröfu sé að ræða sem lagareglur um skuldaröð taki ekki til.

Af hálfu varnaraðila er vísað til þess að leigusamningur sóknaraðila við Hafskip hf. hafi ráðið lögskiptum þeirra á milli, þar á meðal um réttarstöðu sóknaraðila, ef tjón yrði á hinu leigða. Í skjóli samningsins hafi sóknaraðili eignast kröfu á hendur Hafskipi hf. að fjárhæð USD 28.304,00, þegar er tjón varð á umræddum gámi, án tillits til þess að leigutakinn hafi enga sök átt á því. Þessa kröfu á hendur leigutakanum hafi sóknaraðili þegar getað sótt, hvort sem vátrygging hafi verið keypt fyrir þessari áhættu eða ekki. Samningsákvæði um bótarétt sóknaraðila á hendur leigutakanum vegna tjóns á hinu leigða hafi ekki veitt sóknaraðila tilkall til sérgreindra verðmæta í vörslum varnaraðila, sem hægt sé að sækja í skjóli 69. gr. laga nr. 6/1978.

Varnaraðili vísar til þess að umræddur leigusamningur hafi lagt þá skyldu á Hafskip hf. að vátryggja hið leigða, og komi fram í samningnum með hverjum skilmálum það hafi átt að gera. Vátryggingarskilmálar hafi átt að verða á þann veg að sóknaraðili yrði talinn vátryggður og hafi borið að kynna þá honum sérstaklega. Slík vátrygging hafi hins vegar aldrei verið tekin og hafi sóknaraðili heldur aldrei gengið eftir því að leigutakinn bætti úr þeirri vanefnd sinni. Hafskip hf. hafi hins vegar vátryggt sína eigin hagsmuni vegna þessa réttarsambands, en sú ráðstöfun hafi verið eðlileg í ljósi þess að sóknaraðili átti samningsbundinn bótarétt á hendur félaginu ef tjón yrði á hinu leigða. Sú vátrygging hafi á engan hátt verið tekin sóknaraðila til hagsbóta, eins og sóknaraðili haldi fram, sem varnaraðili telur sjást hvað gleggst á því að hún hafi verið hluti heildarvátryggingar á öllum hagsmunum félagsins í tengslum við vörugáma sem að stofni til hafi verið fengin

hálfu ári áður en leigusamningur félagsins við sóknaraðila var gerður. Þá vísar varnaraðili einnig til þess að samkvæmt vátryggingarstaðfestingu Reykvískrar endurtryggingar hf. hafi gámaleigjandinn „ITEL" sérstaklega verið tiltekinn sem vátryggður, en sóknaraðila hins vegar ekki getið. Hefur varnaraðili mótmælt því sérstaklega að sóknaraðili hafi nokkru sinni fengið tilkynningar af hálfu Hafskips hf. um að samningsbundin vátrygging hafi verið tekin, og liggi fyrir í framlagðri álitsgerð sem Ragnar Aðalsteinsson hæstaréttarlögmaður hafi gert um ágreiningsefni þetta fyrir vátryggjandann að Reykvískri endurtryggingu hf. hafi aldrei verið tilkynnt að sóknaraðili ætti að skoðast sem vátryggður í þessu sambandi.

Um tilvísun sóknaraðila til ákvæða 54. gr. laga nr. 20/1954 hefur varnaraðili haldið því fram að sú regla geti aðeins átt við ef ekki er tilgreint í vátryggingarskírteini hverjum trygging er til hagsbóta. Hún eigi hins vegar ekki við hér, þar sem vátryggingarstaðfesting Reykvískrar endurtryggingar hf. hljóðar á þann veg að Hafskip hf. teljist vátryggður. Samkvæmt hljóðan þeirrar yfirlýsingar teljist félagið „assured", en um merkingu þess hugtaks hefur varnaraðili sérstaklega skírskotað til framlagðrar álitsgerðar löggilts dómtúlks og skjalaþýðanda, sem kveður engan vafa leika á því að hugtak þetta merki hið sama og „vátryggður" í skilningi 2. gr. laga nr. 20/1954.

Varnaraðili hefur mótmælt því að sóknaraðili hafi nokkru sinni falið Hafskipi hf. að innheimta bætur fyrir sína hönd, hvort heldur úr hendi Reykvískrar endurtryggingar hf. eða eiganda og vátryggjanda m/s „Tebostar". Aðgerðir starfsmanna félagsins hafi heldur aldrei verið með þeim hætti að sóknaraðili hafi haft tilefni til að álíta að honum hafi verið framseldur bótaréttur félagsins gagnvart Reykvískri endurtryggingu hf.

Í ljósi framangreinds telur varnaraðili sýnt að sóknaraðili geti ekkert tilkall gert til þeirra vátryggingarbóta sem varnaraðili tók við úr hendi Reykvískrar endurtryggingar hf., enda hafi sú greiðsla komið til vegna vátryggingar sem hið gjaldþrota félag hafi tekið til eigin hagsbóta en ekki fyrir sóknaraðila. Telur varnaraðili því sóknaraðila skorta eignarréttartilkall sem veitt geti honum rétt til heimtu kröfu sinnar utan skuldaraðar samkvæmt 69. gr. laga nr. 6/1978, og geti sóknaraðili því ekki átt ríkari rétt en til viðurkenningar samningsbundinnar bótakröfu sem almenna kröfu við búskiptin.

Um kröfu sóknaraðila um greiðslu vaxta eftir upphafsdag gjaldþrotaskipta hefur varnaraðili haldið því fram að regla 1. tl. 86. gr. laga nr. 3/1878 taki jafnt til hennar, hvort sem krafa sóknaraðila yrði viðurkennd utan skuldaraðar eða sem almenn krafa. Í umræddu ákvæði sé aðeins gerð undantekning frá þargreindri rétthæð slíkra vaxtakrafna í tilvikum, þar sem aðalefni kröfu veitir henni stöðu í skuldaröð samkvæmt 82. gr. sömu laga.

Af hálfu varnaraðila hefur því verið haldið fram að honum sé rétt að umreikna fjárhæð kröfu sóknaraðila jafnt sem annarra erlendra kröfuhafa til íslensks gjaldmiðils eftir skráðu gengi viðkomandi erlends gjaldmiðils þann 20. júní 1986 og leggja þá umreiknuðu fjárhæð til grundvallar við úthlutun úr búinu. Í 3. tl. 31. gr. laga nr. 6/1978 sé mælt svo fyrir að kröfum í erlendum gjaldmiðli skuli breyta í kröfur í íslenskum krónum samkvæmt gengi á þeim degi sem lánardrottinn fær vitneskju um að hann geti fengið greiðslu. Í þessu tilviki hafi því verið slegið föstu á skiptafundi, sem haldinn var fyrrnefndan dag, að efni þrotabúsins nægi til þess að greiðsla fáist upp í almennar kröfur og telur varnaraðili því að miða beri við skráð gengi þess dags. Telur varnaraðili að önnur niðurstaða yrði til þess að gengisbreytingar meðan á skiptum stendur geti orðið til þess að raska verulega jafnræði lánardrottna og innbyrðis réttarstöðu þeirra, sem brjóti í bága við grundvallarreglur um gjaldþrotaskipti.

IV.

Ágreiningur er ekki um það milli málsaðilja að sóknaraðili eigi rétt til bóta úr hendi varnaraðila vegna tjóns á vörugámi, að höfuðstólsfjárhæð USD 28.304,00. Er heldur ekki ágreiningur um að Hafskipi hf. hafi borið samkvæmt leigusamningi við sóknaraðila að vátryggja hina leigðu vörugáma, honum til hagsbóta. Ágreiningur stendur hins vegar um það hvort sú vátrygging sem Hafskip hf. tók hjá Reykvíkskri endurtryggingu hf. og gilti frá 12. júní 1984 til jafnlengdar á næsta ári hafi verið með skilmálum sem svarað geta til nefndrar samningsbundinnar skyldu félagsins í þeim efnum.

Óumdeilt er að Hafskip hf. tók ekki sérstaka vátryggingu vegna samnings við sóknaraðila um leigu vörugáma, heldur voru umræddir gámar færðir undir heildarvátryggingu félagsins hjá Reykvíkskri endurtryggingu hf. sem náði til „The assureds fleet of containers as per schedule", eins og segir í vátryggingarstaðfestingu. Vátrygging þessi tók jafnt til eigin gáma félagsins sem leigðra gáma, en félagið afhenti vátryggjandanum með reglubundnu millibili skrár yfir þá vörugáma sem óskað var að vátryggðir yrðu, og var getið áætlaðs verðmætis þeirra.

Í vátryggingarstaðfestingu Reykvíkskrar endurtryggingar hf. vegna gámatrygginga, sem dagsett er 5. júlí 1984, segir að Hafskip hf. teljist „assured" samkvæmt vátryggingarsamningi. Um merkingu hugtaksins „assured" í þessu sambandi hefur varnaraðili lagt fram álitsgerð Lúðvíks Emils Kaaber, héraðsdómslögmanns og löggilts dómtúlks og skjalaþýðanda, þar sem niðurstöður hljóða svo:

„Með hliðsjón af því sem rakið var, og vátryggingarstaðfestingunni sjálfri, tel ég engan vafa leika á því að orðið „assured" væri þar rétt þýtt

sem „vátryggður" í merkingu 2. gr. l. nr. 20/1954, þ.e. „þann, sem kröfu á um greiðslu bóta, er til hennar kemur ..."

Í vátryggingarstaðfestingu þessari er sérstaklega tekið fram í síðasta lið að „ITEL is named as an additional insured in respect of their interest in containers, which they lease to Hafskip, under two separate agreements". Í nefndri álitsgerð Lúðvíks Emils Kaaber er að finna þá skýringu á hugtakinu „insured", að það sé notað „um þann sem tryggður er gegn eignatjóni".

Þegar skýrð eru framangreind ákvæði vátryggingarstaðfestingar, verður að leggja til grundvallar þá álitsgerð löggilts dómtúlks og skjalaþýðanda að hugtakið „assured" merki þar hið sama og hugtakið „vátryggður" í skilningi 2. gr. laga nr. 20/1954, en samkvæmt því ákvæði telst sá vátryggður sem kröfu á um greiðslu bóta er til hennar kemur. Er því sýnt að samkvæmt orðanna hljóðan hefur vátrygging sú sem fjallað er um í máli þessu verið tekin Hafskipi hf. til hagsbóta. Sóknaraðili hefur hins vegar haldið því fram að skýra verði skilmála vátryggingarinnar allt að einu með þeim hætti að hún hafi í reynd verið tekin þriðja manni til hagsbóta, enda hafi Hafskip hf. ekki haft sjálfstæða hagsmuni af slíkri vátryggingu. Á það verður ekki fallist. Í vátryggingarstaðfestingu er sérstaklega tekið fram að tiltekið fyrirtæki, ITEL, teljist einnig vátryggt vegna hagsmuna sinna samkvæmt tveimur leigusamningum við Hafskip hf. um vörugáma. Þeirri sérstöku ákvörðun hefði bersýnilega verið ofaukið ef vátryggjandinn og vátryggingartakinn hefðu álitið vátrygginguna almennt taka til hagsmuna þriðja manns, gagnstætt orðalagi vátryggingarstaðfestingar. Hafskip hf. verður og að teljast hafa haft hagsmuni af vátryggingu sem þessari í eigin þágu, þar sem bótaskylda vegna skemmda á leigðum vörugámum gat fallið á félagið, auk þess að vátrygging þessi tók öðrum þræði til eigin vörugáma félagsins. Þær staðhæfingar sóknaraðila að starfsmenn Hafskips hf. hafi álitið hann eiga tilkall til vátryggingarbóta vegna umræddra tjóns geta heldur engu breytt í þessu sambandi, enda liggja ekki fyrir yfirlýsingar af hendi félagsins um framsal bótaréttar eða annars konar tilkynningar um slík efni til vátryggjandans, heldur eingöngu bréf og aðrar orðsendingar þar sem það segir að félagið hafi gert kröfur á hendur eiganda m/s „Tebostar" af hálfu sóknaraðila og annarra eigenda vörugáma sem tjón varð á í umrætt sinn. Verður ekki séð að slíkar yfirlýsingar feli í sér framsal bótaréttar úr hendi vátryggjanda.

Í ljósi þess sem nú hefur verið greint verður að leggja til grundvallar að umrædd vátrygging hafi verið tekin með þeim skilmálum að Hafskip hf. teljist vátryggður í skilningi 2. gr. laga nr. 20/1954 og þar með að Reykvísk endurtrygging hf. hafi réttilega greitt varnaraðila þær vátryggingarbætur, sem deilt er um í máli þessu. Geta ákvæði 1. mgr. 54. gr. sömu

laga engu breytt í þessu sambandi, enda segir í skýrum upphafsorðum þess ákvæðis að þargreind regla taki aðeins til þeirra aðstæðna að ekki hafi verið greint hverjum vátrygging skuli til hagsbóta, en um það er ekki að ræða í tilviki þessu. Er því ekki grundvöllur fyrir tilkalli af hendi sóknaraðila til greiðslu bótafjárhæðarinnar úr hendi varnaraðila í skjóli 69. gr. laga nr. 6/1978.

Samkvæmt framansögðu ber að viðurkenna bótakröfu sóknaraðila á hendur varnaraðila sem almenna kröfu í skuldaröð samkvæmt 85. gr. laga nr. 3/1878. Varnaraðili hefur viðurkennt að fjárhæð hennar verði talin USD 30.225,84 þegar meðtaldir eru áfallnir vextir til þess dags, sem bú Hafskips hf. var tekið til gjaldþrotaskipta. Samkvæmt 1. tl. 86. gr. nefndra laga kemur krafa sóknaraðila um vexti frá þeim tíma aðeins til álita sem eftirstæð krafa, en ágreiningur er ekki í málinu um útreikning þeirra vaxta, ef til þess kæmi að efni varnaraðila hrökkvi til greiðslu slíkra krafna.

Þótt hrundið hafi verið kröfu sóknaraðila um viðurkenningu á stöðu fjárkröfu hans utan skuldaraðar, sýnist verða að skilja málflutning hans á þann veg að hann mótmæli allt að einu þeirri afstöðu varnaraðila að fjárhæð almennrar kröfu hans verði umreiknuð til íslensks gjaldmiðils miðað við skráð gengi bandaríkjadals þann 20. júní 1986. Samkvæmt málflutningi varnaraðila styðst sú afstaða hans við skýringu á ákvæði 3. tl. 31. gr. laga nr. 6/1978, sem er svohljóðandi:

„Kröfum í erlendum gjaldeyri skal breyta í kröfur í íslenskum krónum samkvæmt gengi á þeim degi, þegar lánardrottinn fékk vitneskju um, að hann gæti fengið greiðsluna."

Í upphaflegri mynd frumvarps, er varð að nefndum lögum, var ákvæði 3. tl. 31. gr. á þann veg að umreikna átti kröfur í erlendum gjaldeyri eftir gengi þess dags, sem gjaldþrotaúrskurður er kveðinn upp. Í athugasemdum um þetta ákvæði frumvarpsins sagði að reglan gæti valdið lánardrottni tjóni, en á móti komi að veruleg óvissa geti skapast, ef miða ætti við annan dag. Þessu ákvæði var breytt í meðförum Alþingis í það horf sem að framan greinir, en ekki verður ráðið af lögskýringargögnum hver ætlan löggjafans hafi nánar verið um skýringu þess.

Af þeirri breytingu sem gerð var á frumvarpi til gjaldþrotalaga við meðferð Alþingis og að framan greinir er ljóst að umreikningur erlendra krafna geti ekki átt sér stað á því gengi sem skráð hefur verið á upphafsdegi skipta. Sú viðmiðun ákvæðisins að beita eigi gengi á þeim degi þegar lánardrottinn fær vitneskju um að hann geti fengið greiðslu er hins vegar óljós. Með orðalagi þessu getur þó ekki verið átt við gengi þess dags sem frumvarp til úthlutunargerðar er gert, enda sýnist nærtækt að ráðgera að slíkt hefði berum orðum verið sagt í ákvæðinu ef sú hefði verið ætlunin. Enn síður kemur til álita að umreikningur sem þessi geti átt sér stað eftir gerð

frumvarps til úthlutunargerðar, enda yrði slíkt verklag til þess að ónýta grundvöll frumvarps. Ákvæði þetta gefur hins vegar ekki nánari bendingu um það hvenær umreikningur á að eiga sér stað á því tímabili sem líður frá upphafi gjaldþrotaskipta og fram til þess að undirbúningur úthlutunargerðar hefst með gerð frumvarps til hennar. Á því tímabili er þó veigamesti áfangi skipta fólginn í gerð kröfuskrár og fyrsta skiptafundi eftir lok kröfulýsingarfrests sem fjallað er um í ákvæðum 108.-110. gr. umræddra laga. Á þeim skiptafundi sem hér um ræðir geta fyrst komið fram heildstæðar upplýsingar um kröfur á hendur búi, og ræðst á þeim fundi hverjar kröfur teljist endanlega samþykktar, hverjum endanlega verði hafnað og um hverjar þeirra ágreiningur stendur, sem þarfnast nánari umfjöllunar og eftir atvikum dómsúrlausnar. Á þessum sama skiptafundi koma jafnan einnig fram þær upplýsingar um hag bús, sem fjallað er um í 93. gr. sömu laga. Má því ráðgera að á slíkum skiptafundi komi fram nægjanlegar upplýsingar til þess að lánardrottnum verði ljóst, hvort og að hverju marki þeir muni fá greiðslu krafna sinna, enda er ráðgert í 122. gr. laganna að greiða megi þegar að fundi þessum loknum viðurkenndar forgangskröfur og greiðslur upp í aðrar kröfur að tiltölu. Verður ekki séð að önnur tímamót verði við gjaldþrotaskipti á búi milli uppkvaðningar gjaldþrotaúrskurðar og gerð frumvarps til úthlutunargerðar, þar sem ráðgera má að staðaldri að lánardrottnar geti fengið vitneskju um þær greiðslur sem þeir kunna að eiga í vændum. Af þessum sökum þykir verða að skýra umrætt ákvæði 3. tl. 31. gr. laga nr. 6/1978 á þann veg að þargreindur umreikningur erlendra krafna verði að eiga sér stað á gengi þess dags sem skiptafundur er haldinn í búi og þar sem upplýst fæst hvort og að hverju marki vænta megi greiðslu upp í lýstar kröfur. Auk áðurgreindra atriða styðst sú skýring og við grundvallarviðhorf lagareglna um búskipti, þess efnis að jafnræðis sé gætt milli lánardrottna, en áfall gengismunar á kröfur í erlendum gjaldmiðli til lengri tíma yrði til þess að draga að tilefnislausu taum eigenda þeirra á kostnað innlendra kröfuhafa, sem sýnilega fæli í sér brýnt brot á jafnræði lánardrottna og stangast einnig á við forsendur reglu 1. tl. 86. gr. laga nr. 3/1878 um stöðvun vaxtaáfalls á lýstar kröfur miðað við upphafsdag skipta.

Í máli þessu er ekki ágreiningur um að fram hafi komið upplýsingar á skiptafundi í þrotabúi Hafskips hf. þann 20. júní 1986 sem tóku af tvímæli um að almennir kröfuhafar muni fá greiðslur upp í kröfur sínar. Samkvæmt framangreindri skýringu orðalags 3. tl. 31. gr. laga nr. 6/1978 verður við það að miða að varnaraðila sé rétt að umreikna kröfu sóknaraðila til íslenskra króna miðað við það gengi sem Seðlabanki Íslands skráði á bandaríkjadal þann dag. Við flutning máls þessa hafa ekki komið fram upplýsingar um hvert umrætt gengi hafi verið, en ákvæði 5. tl. 193. gr.

laga nr. 85/1936 þykja ekki krefja að málsúrslit um þetta atriði verði afmörkuð frekar.

Niðurstaða máls þessa verður því á þann veg að viðurkennd verður almenn krafa sóknaraðila á hendur varnaraðila sem að fjárhæð jafngildi 30.225,84 bandaríkjadölum, miðað við skráð gengi þess gjaldmiðils þann 20. júní 1986, og er hafnað kröfum sóknaraðila um tilkall til greiðslu þessarar utan skuldaraðar. Eftir þessum málsúrslitum þykir óhjákvæmilegt að gera sóknaraðila að greiða varnaraðila málskostnað, sem telst hæfilega ákveðinn kr. 50.000,00.

Sóknaraðili máls þessa hefur í andstöðu við 1. mgr. 40. gr. laga nr. 85/1936 lagt fram fjölda málskjala á erlendu tungumáli, án þess að þeim hafi fylgt þýðing löggilts skjalaþýðanda. Er þessi háttur aðfinnsluverður, en vegna heimildar 2. mgr. ívitnaðs ákvæðis þykir ekki næg ástæða til að beita þeim viðurlögum, sem þar eru þó heimiluð af þessum ástæðum.

Markús Sigurbjörnsson borgarfógeti kvað upp úrskurð þennan.

Úrskurðarorð:

Krafa sóknaraðila, Leasing Partners International, á hendur varnaraðila, þrotabúi Hafskips hf., er viðurkennd sem almenn krafa í skuldaröð eftir 85. gr. laga nr. 3/1878 að fjárhæð 30.225,84 bandaríkjadalir. Er hafnað kröfu sóknaraðila um að viðurkennt verði að krafa þessi njóti stöðu utan skuldaraðar.

Viðurkennd er heimild varnaraðila til að umreikna fjárhæð kröfu sóknaraðila til íslenskra króna miðað við það gengi bandaríkjadals, sem Seðlabanki Íslands skráði þann 20. júní 1986.

Sóknaraðili greiði varnaraðila kr. 50.000,00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu þessa úrskurðar, að viðlagðri aðför að lögum.